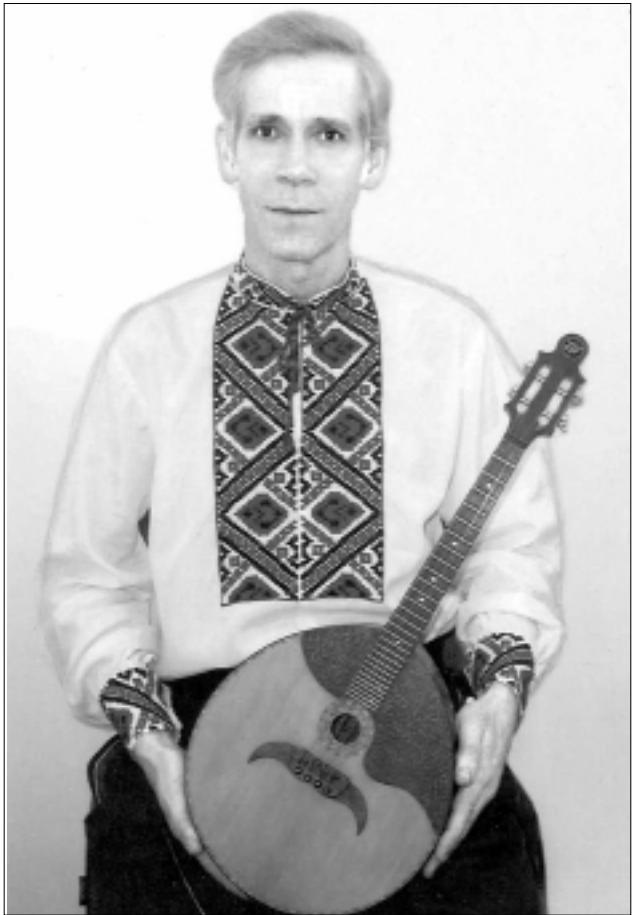

СУСПІЛЬСТВО

Плакала кобза

Щоб глибоко відчувати, потрібно багато вистраждати. Щоб творити, потрібно мати в серці «те, що не вмирає».

Юлію Збандуту, синові красуні-українки та приазовського грека, доля щедро відміряла й того й іншого. Про його шлях, сповнений болю й тривог, надій й розчарувань, високого одухотворення й драматизму, найкраще може розповісти Музика. Головна дійова особа Юлійового життя...

Батьки

З фронту Федір Збандут писав Таїсії, своїй «прекрасній Таїсі», що коли народиться син, щоб назвала його Юлієм. Старшому синові він, історик за фахом і за духом, дав ім'я Гарія. Доночку назвав Аллою. Втім, вони обое, Таїсія і Федір, безмежно закохані одне в одного і в історію, культуру, музику, неодмінно хотіли дати дітям красиві, милозвучні, рідко уживані імена. Молоді історики свято вірили, що ім'я також формує світогляд і харак-

тер людини, «веде» її по життю. Очевидно, вони не помилилися. В цьому пепереконався Юлій, коли став старшим за свою маму.

Після визволення України Таїсія з дітьми повернулася з евакуації до Маріуполя. В наскрізь промерзлій квартирі теплішало лише тоді, коли приходили листи з фронту. Як вона чекала іх! Здавалося, що сам Федір приходив тієї миті в їхнє убоге помешкання і воно світішало, яснішало, немов у нього заглядало сонце.

I раптом, у сорок п'яту, листи від Федора припинилися. Мов зранена чайка, квилила-тужила над дітьми Таїсія, чекаючи найстрашнішого. І воно, те невідворотне, сталося.

... В одному з боїв пораненого Федора Збандута не підібрали санітари. Контуженого, без ознак життя, його спріяли за вбитого. І лиши солдатська Доля руками медсестри Валюші витягла артилериста зі свинцевого пекла. Через кілька діб він опримотнів у медсанбаті. Відчув ніжний дотик руки. Підніяв важкі повіки і зустрівся з синім поглядом своєї рятівниці...

Навіть по завершенні фронтових доріг Валентина ще довго виходжувала по шпиталях і клініках зраненого капітана.

У 1946-му Таїсія тяжко захворіла. Від недоідання нездужали старші діти. А кволій Юлік уже не міг підніматися з ліжка. Ледь живого його забрали до лікарні. Тільки-но піддужчав, перевели спочатку до одного притулку, а потім — до другого. І сказали, що тепер це його дім. Бо мами в нього більше немає...

Після шпиталів Федір Збандут повернувся до Маріуполя. Вдома застав лиш Аллу і Гарія. Довго шукав меншого сина, та сліди п'ятирічного Юліка загубилися. У цей час його, колишнього офіцера і педагога за освітою, призначили директором Маріупольського дитячого будинку. Якось на нараді до нього підійшла колега з приміського сиротинця. Обережно розпитавши Федора Івановича про родину, запитала, чи нема в нього ще одного сина. Бо дуже вже їх маленький «музика-Юлік» схожий на Федора Івановича.

Під час навчання в Артемівському музичному училищі його віртуозною грою на балалайці і домрі захоплювалися всі. Хлопець перемагав на конкурсах, брав участь у великих концертах. Трьом

Щоправда, хлопчик недужий і лікарі побоюються за його життя.

Федір Збандут кинувся до сирітського притулку. Серед обстриженіх наголо хлопчиків він одразу впізнав кароокого Юліка. «Синючку! Ось який ти в мене... Я тебе знайшов...», — тільки й вимовив рано посивілій чоловік у сірій шинелі.

Утретє Юлікове життя, як колись його татові, врятувало Валюша. Бог не послав їй своїх дітей, і ця добра жінка замінила йому матір.

Музика

Вона ввійшла в його життя природно, як мамина колискова пісня. Таїсія дуже гарно співала українських народних пісень, грава на багатьох музичних інструментах. І дуже раділа, коли помітила талант молодшого сина. Хлопчик мав чудовий слух і голос. Йому вистачало одного прослуховування мелодії, щоб відтворити її до найменшої точності. «Будеш, Юльку, співаком, або й композитором!» — щоразу хвалила мама синів «концерт», і її палко підтримували сусіди-слушачі. «Без музики, як без повітря, я б не прожив і дня на цьому білому світі», — скаже через багато років посріблений сивиною музикант.

Від батька Юлій перейняв пристрасть до майстрування. Підлітком не лише грав на всіх клавішних та струнних музичних інструментах, а й пробував деякі з них виготовляти.

Під час навчання в Артемівському музичному училищі його віртуозною грою на балалайці і домрі захоплювалися всі. Хлопець перемагав на конкурсах, брав участь у великих концертах. Трьом

найталановитішим випускникам училища Євгену Мартинову, Івану Карабицю та Юлію Збандуту викладачі пророкували блискуче мистецьке майбутнє.

Щодо перших двох same так і сталося. Юлію ж судилося торувати шлях «через терні» до зірок. Після служби в армії, виступів в оркестрі народних інструментів Харківської філармонії, у знаменитому джаз-оркестрі Валентина Іванова доля привела Збандута до Черкас. Знайомство з уславленим Черкаським державним заслуженим українським народним хором та його солістками Раїсою Кириченко та Ольгою Павловською надихнуло музиканта на створення пісень. Одну з первіших, «Росава», на слова черкащеніна Володимира Грибенка, він написав для «неповторної Раї». Пісня вийшла напрочуд світла, мелодійна, красива, і її з радістю почала розчулювати молода співачка. Були в тексті пісні й такі слова:

«... Тихо плине
у травах і росах,
Ніжну пісню
співає мені:
Плем'я мирних
і дужих росів
Народилось в моїй
стороні.
Серцем щирим
пишаюсь, радію,
Знаю істину нашу
святу:
Починалася Русь
і Росія
У моїм українським
краю...»

Що й казати, на першому ж прослуховуванні чарівної «Росави» ідеологи-«інтернаціоналісти» втратили дар мови. Для них це було нечуванним зухвалством, страхітливим святотатством стверджувати, що «велика і незділена» починалася

осідечки тут, на берегах тихоплинних РОСІ та її посестри Росави... Пісню, ясна річ, поклали у глибоку шухляду, а Збандута «зняли» згодом з відповідальної посади — керівника Черкаської обласної філармонії.

Ті ж таки «іржаві ножиці цензури» покремали й пісню «Сині очі Дніпра». Переляки-ідеологи заархували її до «особливо шкідливих». Бо вона також була сповнена синівської любові до України...

Якось, після чергових «розбрірок», підійшла до Збандута Раїса Кириченко і з гіркотою мовила: «То що, Юлію Федоровичу, скоро нам заборонять навіть вимовляти слова «український», «Україна»... До чого ж воно йде?».

Справжнім відкриттям для Збандута стала у ті часи неозора глибочінь української ліричної поезії. Його пронизані теплом і любов'ю пісні взяли до свого репертуара відомий дует Діані та Василя Матющенків, ансамбль «Росава», молоді талановиті співачки Інна Лементар та Даща Павлишина. Багато пісень на слова черкаського поета Володимира Даника виконує сам композитор. Зокрема, їх спільній твір «Пісня про Трускавець» завоювала визнання в конкурсі і Юлій Збандут відкривав нею гала-концерт в уславленому місті-курорті.

Нову хвилю творчого піднесення викликало в Юлія Федоровича знайомство з творчістю поетів-шістдесятників. Утім, це було, за словами автора пісень, навіть не натхненням, а «просто осянням». Музика до поезій Бориса Олійника, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського «ніби лилася з небес». Записаний і подорваний Борисові Олій-

Й Сміялася...

нику пісенний магнітоальбом «Волосся золоте крило» схвилював поета до глибини душі. На свій урочистий ювілейний вечір, який відбувся торік в Українському домі, Борис Ілліч запросив «для пісенного прологу» черкаського композитора. Пісня на вірш Олійника «Музика», виконана її автором Юлієм Збандутом, стала окрасою вечора.

Якщо Борис Олійник чув усі 14 пісень, написаних на його вірші, то Миколі Вінграновському та Ліні Костенку Юлій Федорович лише хотує передати магнітоальбоми з піснями на «їх геніальну поезію». «Я нічого не хочу від цих великих, видатних людей, — поділився думками. — Мене вражає, вивищую їх поетичне високе слово... Я глибоко відчуваю, розумію душу їх поезії. Віршовані рядки самі перетворюються на музику, я лиш встига її записувати».

...За останні двадцять років Юлій Збандут написав понад півтисячі пісень!.. Більшість із них він виконує сам. І терпляче чекає того часу, коли на Національному радіо і телебаченні настане їх день. Коли обриднуть «шлягери» і запанує в ефірі справжня поезія і така сама неповторна музика...

Маestro

Недарма кажуть: якщо людина талановита, то талановита вона в усному. Це стосується його героя.

....Ще в часи захоплення електрогітарами уклав якось Збандут парі з друзями-музикантами. Він заявив, що змайструє двографіну електрогітару — не гіршу, ніж ті, на яких грають, до прикладу, хлопці з ансамблю «Червоні гітари». Юлій парі виграв. Бо він уже мав чималий досвід виготовлення

струнних музичних інструментів. А коли взявся за електрогітару, спочатку сам сконструював компактні верстти з програмним керуванням, преси для виготовлення мембрани і діфузорів, інші пристрої. І зробив чудову гітару. Згодом, щоб не «простоювало» його обладнання, взявся за вдосконалення балалайки і домри. Втім, поштовхом до цієї праці послужила... фреска, побачена ним на одній із стін Софії Київської. На ній було зображене давньоруські музичні інструменти. Яке ж було здивування Юлія, коли він упізнав у них «прабатьків» сучасної балалайки і домри! Отже, ці струнні народні інструменти по праву можна назвати українськими! Збандут змайстрував оригінальної конструкції і широкого діапазону звучання домру і назвав її «Україною». Тоді ж таки газета «Культура і життя» написала про черкаського маestro, учасника всеукраїнської виставки: «Чудовим дизайном, оригінальною конструкцією, польотністю звуку вражали домри Юлія Збандута. За всім цим — 15 років пошукув звукових параметрів... Юлій Збандут — людина, одержима ідеєю удосконалення, він — і музикант, і конструктор, і винахідник, і акустик».

Ці захопливі слова повторили й науковці Музею народних інструментів, що на території Києво-Печерської лаври. Виготовлені черкащанином старовинні музичні інструменти: гудок, зозуля, очеретина, балалайка шойно з'явилися на «світ Божий», одразу ж були закуплені для експозиції цього музеюного закладу.

Однак найзаповітніша справа життя Збандута-мастра — «приборкання»

його улюбленої, «непокірної» кобзи — була ще попереду. Рік за роком наблизився він до мети. Конструював новий корпус, проводив акустичні дослідження, удосконалював звучання низького і високого регистрів... Невтомні пошуки і одержимість винахідника увінчалися успіхом. Нова українська чотириструнна кобза, унікальна за формою і звучанням, посіла особливе місце серед національних струнно-щипкових інструментів. На основі останніх найновіших акустичних досягнень Збандуту вдалося добитися найскладнішого: чистого, якісного, сильного і рівного звучання кобзи по всьому діапазоні. Триває звуку після удару по струні сягнула більше 10 секунд! Це ще не вдавалося ні кому. Майстер винайшов свою «систему замкнutoї ударної хвилі», котра дає унікальний акустичний ефект. Кобза Збандута поєднала в собі можливості старовинних струнних інструментів із сучасною скрипкою й українською домрою. На ній можна виконувати навіть класичні скрипкові твори!

...Коли «черкаський Страдіварі» привіз свою кобзу «на випробування» до Української Національної музичної академії, вражений і захоплений винаходом професор Микола Білоконев довго не випускав з рук диво-інструмент. Він награвав на ній народні мелодії, твори Чайковського, Лисенка, Глєєра, і кобза то бриніла-співала, то сумувала і пла-кала, то раділа і сміялася... Його колега професор Микола Давидов вигукнув: «Вона має душу! Це справжня перлина! Ви, Юлію Федоровичу, зробили переворот у царині народних інструментів!»

Найвищу оцінку авторському винаходові дав та-кож головний диригент-художній керівник Національного оркестру народних інструментів України професор Віктор Гуцал. «Ми безмежно вдячні талановитій людині Юлію Федоровичу Збандуту за подвижницьку працю, — сказав Віктор Омелянович. — Більше століття не вдосконалювалася кобза, національний інструмент, котрим ми всі пишаємося. Кілька десятиліть жоден майстер не брався за його виробництво. Бо це праця надзвичайно складна і копітка. Тепер ми маємо надію, що й наш оркестр поповниться новими кобзо-примою, кобзо-альтом, кобзо-тенором — усього дванадцятьма інструментами... Тільки б підтримали нашого маєстро на державному рівні...»

Поки в Українському інституті промислової власності Державного департаменту інтелектуальної власності готуються запатентувати авторський винахід «Українська чотириструнна кобза», Юлій Збандут виношує нові ідеї і проекти виробництва музичних інструментів. А ще мріє про свій авторський вечір, на якому звучали б його пісні на вірші Ліні Костенко, Миколі Вінграновському, Бориса Олійника, Василя Герасим'юка, Світлани Короненко, Станіслава Шевченка...

Шоб промовляла до людей його чотириструнна кобза. І щоб приїхала легендарна Раїса Кириченко і заспівала його невмирівшу «Росаву»...

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

На зймку: «черкаський Страдіварі» Юлій Збандут із новою кобзою.

У НОМЕР

■ Конкурси

Призи —

ПОДІЛЬСЬКИМ ЛИСТОНОШАМ

Хмельницька обласна рада та регіональний корпункт газети «Голос України» оголосили конкурс серед зв'язківців області на найкраще проведення передплати парламентської газети на 2003 рік.

Переможців визначатимуть за трьома категоріями:

- серед листонош з населенням до 1000 жителів;
- серед листонош з населенням від 1000 мешканців і більше;
- серед керівників підприємств поштового зв'язку, які забезпечать найбільший приріст тиражу до 1.01.2003 року.

За підсумками передплати в січні 12 кращих зв'язківців з поданням облпошти будуть відзначені грамотами та цінними подарунками Хмельницької обласної ради.

Від корпунку газети двом зв'язківцям буде вручено санаторно-курортні путівки, трохи заохочено грошовими преміями по 600, 500 і 400 гривень.

Михаїло ВАСИЛАШКО.

ВІД РЕДАКЦІЇ. У разі, якщо область виконає контрольні показники, не залишиться остаточна ціїї акції і редколегія газети «Голос України». Вона належно відзначить активну позицію керівників облпошти та її міськрайонних структур у проведенні передплати.

■ Пригоди

Морський ЗАКОН

Суховантажне судно «Юрій Двожильний» під українським прапором прямувало з порту Маріуполь (Донецька область) у Стамбул. 8 жовтня через 15 хвилин після півночі, перебуваючи приблизно за 35 миль на південний схід від Ялти, теплохід одержав сигнал «SOS» — його у нічному бурхливому морі підав екіпаж російської яхти «Мир». Як з'ясувалося, судно йшло маршрутом Стамбул—Новоросійськ повз кримські береги і з незрозумілої для екіпажу причини почало швидко заповнюватися водою і потонуло.

Капітан теплохода Анатолій Корабльов, визначивши координати потерпаючої яхти, приняв рішення змінити курс і йти на допомогу. По радіо доповіли про цю надзвичайну подію в Ялтинський портонаряд. Звідти звістка про нещастия полетіла у Київ — у МНС. Оперативна служба міністерства передала цю інформацію в Севастопольський морський рятувально-координаційний центр. Через дві години «Двожильний» прибув у зазначеній район і почав пошуки. У нічних умовах і при силі вітру в 12–14 м/сек це було геть непросте завдання, але екіпаж теплохода з ним впорався успішно — о 4 годині 40 хвилин ранку на поверхні моря був помічений надувний пліт з трьома членами екіпажу яхти, яка на той час вже потонула. Українські моряки підняли потерпілих на борт, надали їм медичну допомогу.

Як зазначає старший оперативний начальник